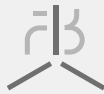

สภามหาสุขภาพแห่งชาติ

ผลิดอก ออกผล

ก้าวอย่าง..ของ คนท.
บนถนนสาย..สัมพันธ์สุขภาพ

สานพลัง สร้างสุขภาวะ

ชื่อหนังสือ	ผลิตออก ออกผล: ก้าวอย่าง..ของ อปท. บนถนนสาย..สมัชชาสุขภาพ เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว
ผู้เขียน พิมพ์ครั้งแรก จัดพิมพ์โดย	วุฒิสถานต์ จันทรวินบูล ธันวาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ชั้น ๒ อาคาร ๘๘/๓๗ ติวานนท์ ๑๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๕๕๐-๒๓๐๔ โทรสาร ๐๒-๕๕๐-๒๓๑๑ www.nationalhealth.or.th
ที่ปรึกษา	อำพล จินดาวัฒนะ อุกฤษฏ์ มีสินทรางกูร ชาติรี เจริญศิริ กรรณิการ์ บรรเทิงจิตร ปิติพร จันทรัต ฌ อยุธยา
บรรณาธิการ	วิสุทธิ บุญญะโสภิต ณัติกาญจน์ สุตพันธ์วิหิต
ออกแบบและจัดพิมพ์	บริษัท วิกี จำกัด ๓๒/๑๘๑ ซอยนวลจันทร์ ๑๒ ถนนนวลจันทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตป้อมกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ ๐๒-๕๔๖-๒๓๐๑-๓ โทรสาร ๐๒-๕๔๖-๒๓๐๔ http://wiki.co.th email: info@wiki.co.th
ISBN	๙๗๘-๙๗๔-๒๓๕-๐๔๔-๖

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วุฒิสถานต์ จันทรวินบูล. ผลิตออกออกผล: ก้าวอย่าง..ของ อปท. บนถนนสาย..สมัชชาสุขภาพ
-- นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

๔๘ หน้า.

๑. สุขภาพ. ๒. นโยบายสุขภาพ.

I. วิสุทธิ บุญญะโสภิต, บรรณาธิการ. II. ณัติกาญจน์ สุตพันธ์วิหิต, บรรณาธิการร่วม.

III. ชื่อเรื่อง.

๖๑๓

ISBN: ๙๗๘-๙๗๔-๒๓๕-๐๔๔-๖

เปิดเล่ม

หากไปถามชาวสวนสักคนว่า เมื่อโรยเมล็ดพันธุ์พืชลงสู่ดินแล้วเขาต้องการอะไร เชื่อได้เลยว่าชาวสวนคนนั้นจะตอบว่าก็อยากให้มีเมล็ดพันธุ์พืชนั้นแตกหน่อ เติบโตและ “ผลิตออก ออกผล” อย่างแน่นอน ซึ่งก็ตรงตรงกับสุภาษิตไทยบทหนึ่งที่ว่า “หวานพืชย่อมหวังผล” ที่แทนความหมายของการลงทุนทำอะไรสักอย่างหนึ่งก็ย่อมจะต้องหวังผลประโยชน์ตอบแทน นั่นเอง

แจกเช่นเดียวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะที่เมื่อมีการพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย แล้วก็หวังว่าข้อเสนอเชิงนโยบายนั้นจะมีการนำไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมสมดังที่ตั้งใจไว้ของผู้ที่เข้ามาร่วมกันปั้นแต่งนโยบายสาธารณะนั้น

เหตุการณ์สำคัญของวงการสุขภาพไทยเมื่อวันที่ ๑๑-๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร ที่ผู้คนจากทุกสารทิศทั่วไทยและจากทุกภาคส่วนกว่าพันคนได้มาร่วมกันบรรจงสร้างและถักทอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ๑๔ เรื่อง ในเวที “สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑” ก็ไม่แตกต่างไปจากข้อความข้างต้นที่ต่างมุ่งหวังว่าข้อเสนอเชิงนโยบายเหล่านั้นจะต้อง “ผลิตออก ออกผล” ที่สวยงามเช่นเดียวกัน

หนังสือเล่มเล็ก ๆ เล่มนี้เป็นหนังสือที่บรรจงสร้างขึ้นเพื่อบอกเล่าถึงการ “ผลิตดอก ออกผล” ของข้อเสนอเชิงนโยบายหนึ่ง ถึงแม้จะใช้เวลาในการรดน้ำพรวนดินไม่ถึงหนึ่งปีก็ตาม สารที่ถ่ายทอดออกมาเพื่อสื่อสารให้เห็น “พลังร่วม” ของคนทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีขอบเขตของพันธกิจมาปิดกั้นไว้ ถึงแม้ว่าสิ่งที่นำมาร้อยเรียงนั้นจะเป็นเพียงเสี้ยวอันเล็กน้อยเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งใจไว้ก็ตาม แต่ก็ได้แฝงไว้ด้วยความสวยงามที่น่าสัมผัสยิ่ง

เราหวังว่าตัวอักษรที่ผ่านสายตาผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะทำให้ผู้อ่านเกิดประกายและเห็นคุณค่าของ “พลังร่วม” ของผู้คนที่มาร่วมกัน “รดน้ำพรวนดิน” กับข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลผลิตจากเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ นี้ และเข้ามาร่วมกันสรรสร้างอุดมการณ์เพื่อให้ “ผลิตดอก ออกผล” หรือการมี “สุขภาวะ” ที่ดีของคนและสังคมไทยอย่างยั่งยืนสืบไป

ภุผาสุมร้อยเขา	จึงตระหนักรู้
ธารารวมร้อยธาร	จึงไพศาล
ดวงดาวร่วมร้อยแสง	จึงชัชวาลย์
บุคคลร้อยร่วมทำการ	จึงประสพชัย”

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ธันวาคม ๒๕๕๒

เปิดเรื่อง

“การกระจายอำนาจ” เป็นคำหรือสิ่งที่คนในสังคมไทยให้ความสนใจและติดตามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจนที่สุดฉบับหนึ่ง และเป็นผลสืบเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทำให้การกระจายอำนาจมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังปรากฏในหมวด ๑๔ ที่ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้เรื่องกระจายอำนาจเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับ และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นหรือในระดับพื้นที่ของไทย

ผลิตออก ผล: ก้าวอย่าง...ของ อกป. บนถนนสาย..สมัยชาสูงกาพ

๕

แนวคิดพื้นฐานที่เปรียบเสมือนกับกรอบความคิดใหญ่ในการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นนั้นก็คือ แนวคิดว่าด้วย “การกระจายอำนาจ” ที่อาจกล่าวโดยสรุปว่าหมายถึง “การจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะของรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ”

รูปแบบของการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันหลายระดับและหลายรูปแบบ และการกำหนดให้มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็เป็นการกระจายอำนาจรูปแบบหนึ่งภายใต้หลักการโอนอำนาจ ถือเป็น การกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด ถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสถานะที่รัฐส่วนกลางมีการถ่ายโอนหรือยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ไปยังองค์กรตัวแทนของพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ส่วนกลางจะไม่เข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซงการทำงานขององค์กร

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมีทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และรูปแบบพิเศษ อันได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา และภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๒ ว่าด้วยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ ได้กำหนดหน้าที่ของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ว่ามีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดระบบบริการสาธารณะข้างต้นแล้ว เหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่สำคัญและเชื่อมโยงมาถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

“การประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๖-๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ และได้มีฉันทามติร่วมกันต่อประเด็นสาธารณะ ๑๔ มติ และ ๑ ใน ๑๔ มตินั้นก็คือมติที่ ๑.๗ ที่ว่าด้วยเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการสุขภาพ และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม”

สิ่งที่จะบอกเล่าต่อไปนี่คือเลี้ยวส่วนหนึ่งในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่ง ที่มีการดำเนินงานสอดคล้องต้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติได้อย่างงดงาม และประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นดอกผลอันหอมหวานที่มีอาจดวงตักกักเก็บเอาไว้แต่เพียงลำพัง หากยังเอื้อให้กับท้องถิ่นทั้งหลายได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน และถือว่านี้เป็นหมุดหมายเริ่มต้นที่สำคัญ และทำทหายสำหรับการก้าวเดินต่อไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒๓

ก้าวอย่างสู่ความเป็น เมืองรักษาสีสิ่งแวดล้อม

หนองบัวลำภูถือได้ว่าเป็นจังหวัดน้องใหม่สุด เนื่องจากเพิ่งแยกออกมาจากจังหวัดอุดรธานีเมื่อ ๑๖ ปีก่อน แต่หากถามว่าที่จังหวัดนี้มีการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขไปมากน้อยเพียงใด คำตอบที่ได้ก็คือ ที่นี่ไม่เป็นสองรองใครอย่างแน่นอน เพราะจังหวัดนี้มีความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในการเข้ามา ร่วมกันพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเต็มที่

หนึ่งในความหลากหลายขององค์กรที่เป็นองค์กรหลักในการพัฒนา ก็คือ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งขณะนี้ **นายแพทย์ศราวุธ สันตินันตรักษ์** เป็นนายก อบจ. อยู่

นพ.ศราวุธ เล่าให้ฟังว่า ลักษณะพื้นฐานของจังหวัดหนองบัวลำภูยังเป็นสังคมที่ค่อนข้างมีความเป็นชนบทอยู่สูงกว่าความเป็นสังคมเมือง ปัญหาหลักจึงยังเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพและรายได้ของประชากร ฉะนั้นกรอบการทำงานจึงเน้นเรื่องการสร้างรายได้เป็นประเด็นแรก ประเด็นต่อมาจะเป็นเรื่องของการสร้างอนาคตให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ และประเด็นที่สามเป็นส่วนที่จะต้องพัฒนาในกรอบกว้าง คือการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายองค์กรภาคีต่างๆ

จากกรอบการทำงานทั้งสามจึงนำมาสู่การจัดทำนโยบายในเรื่องของการพัฒนาอาชีพ การศึกษา การสร้างคุณธรรม จริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายในรูปแบบของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพและสาธารณสุข

การทำงานของ อบจ.หนองบัวลำภู มีความสอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ออกมาเป็นอย่างดี แม้ อบจ.หนองบัวลำภู จะได้รับทราบมติในช่วงหลังแล้ว แต่ นพ.ศราวุธบอกว่า มติที่ออกมามีความสอดคล้องกับแนวทางของ อบจ.หนองบัวลำภู

“นั่นยิ่งเน้นย้ำให้เกิดความมั่นใจว่า เราเดินมาถูกทางแล้ว เพราะเรามีความสนใจในเรื่องสุขภาวะกันอยู่แล้ว ฉะนั้นเราจึงควรเดินกันต่อ จัดทำแผน ท่างบประมาณเพื่อดำเนินการ

“...เพราะมติดิสรัจฉาสุภาพแห่งชาติได้เข้ามาหนุนเสริม จึงเป็นกำลังใจให้เราต้องขยายผลทำต่อไปให้สัมฤทธิ์ผล...”

ขยายผลต่อไป เพราะมติดิสรัจฉาสุภาพแห่งชาติได้เข้ามาหนุนเสริม จึงเป็นกำลังใจให้เราต้องขยายผลทำต่อไปให้สัมฤทธิ์ผล”

นพ.ศราวุธ ยังกล่าวต่อว่า หนองบัวลำภูยังเป็นเมืองที่เป็นชุมชนชนบท เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องขยะและมลพิษจึงมีน้อย แต่แนวโน้มที่จะแปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองมีมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้ก็อาจตามมาในอนาคตได้

“เราจึงเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องของการดูแลสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การถ่ายทอดจิตสำนึก ให้ความรู้กับเยาวชนให้มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยในปีที่ผ่านมา อบจ. หนองบัวลำภูได้ทำความตกลงกับโรงเรียนขยายโอกาส ๓๑ แห่งในจังหวัดเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการประกวดโรงเรียนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเด่นขึ้น มีการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทั้งยังมีการจัดฝึกอบรมค่ายเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อม

มาเรียนรู้กระบวนการเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน
จาก ๓๑ โรงเรียนอีกด้วย”

ในปีต่อมา ทาง อบจ.หนองบัวลำภูได้เตรียมจัดทำแผน
ทำงานประมาณเพื่อขยายผลใน ๓๑ โรงเรียนนี้ในเรื่องอื่น ๆ อีก

“ก้าวต่อไปเราจะให้โรงเรียนที่ทำความตกลงกับเรา เป็น
โรงเรียนที่มีการจัดการขยะ โดยการแยกเป็นขยะรีไซเคิล
แยกเอาไปทำปุ๋ย ทำน้ำหมัก ทำแก๊สชีวภาพ โดยตั้งเป้าให้ทั้ง
๓๑ โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีขยะเป็นศูนย์ คือขยะทุกชิ้น
ภายในโรงเรียนต้องได้รับการจัดการ หลังจากนั้นจึงเริ่ม
ขยายผลไปยังหมู่บ้านที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ ขยายไปยังครัว
เรือน ผู้นำชุมชน ให้เข้ามาจัดการขยะในชุมชนของเขา แล้ว
ค่อยขยายต่อไปเป็นตำบลที่โรงเรียนตั้งอยู่ จากตำบลขยาย
ไปยังโรงเรียนอื่น และหมู่บ้านอื่นในตำบลนั้น ๆ นี่คือการที่
เราจะเดินต่อไป เพื่อขยายผลจากจุดเล็ก ๆ ให้กระจายไปทั่ว
ทั้งจังหวัด”

นพ.ศราวุธ กล่าวอีกว่า หลังจากรับทราบมติสมัชชาสุขภาพ
แห่งชาติของปี ๒๕๕๑ แล้ว

“ทำให้เรามีความเข้มข้นมากขึ้นในการจัดการด้านสิ่ง
แวดล้อม ด้านนโยบายก็มีการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
จากเดิมเราทำเรื่องสิ่งแวดล้อมกับโรงเรียน เราก็ขยายไปสู่

ชุมชน จากเรื่องการจัดการขยะเราจะขยายไปยังเรื่องของ
แหล่งน้ำ หรือการจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับแม่น้ำลำคลอง
ทำให้เราสามารถแตกหน่อไปยังประเด็นอื่น ๆ ในเรื่องการ
จัดการสิ่งแวดล้อมได้”

ในการจัดการด้านสาธารณสุข จากการที่นายก อบจ. คน
นี้เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขโดยตรง ทำให้มีความเข้าใจและให้
ความสำคัญในเรื่องสุขภาพของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่อง
สุขภาพที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากคำพูดของ
นพ.ศราวุธ ที่กล่าวว่า

“เรามองว่าปัญหาเรื่องสุขภาพที่เกี่ยวกับการจัดการ
สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่กระทบต่อสุขภาพและกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมด้วยคือ เรื่องของมลพิษ ขยะที่เป็นพิษ สารเคมี
ที่อยู่ตามครัวเรือน หรือการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลงใน
อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีผลต่อสุขภาพโดยตรงต่อตัวเกษตรกร
เอง ซึ่งทาง อบจ. เรามีเป้าหมายมุ่งเน้นให้เกษตรกรหันกลับ
มาใช้วิถีของเกษตรอินทรีย์ ฟังพาตนเองได้มากขึ้น โดย
ยึดถือแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่ง
เป็นการลดต้นทุนและเป็นการรักษาสุขภาพของประชาชน
ด้วย”

การดำเนินงานของ อบจ.หนองบัวลำภู ได้มีการเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพูดคุยเพื่อปรึกษาหารือ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมาดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป เช่น นโยบายเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจาก อบจ. และกองสาธารณสุขแล้ว ยังได้เชิญกลุ่มกิจกรรมธรรมชาติ กลุ่มประชาชนที่ทำเรื่องเกษตรอินทรีย์เข้ามาร่วมพูดคุย ซึ่งผลจากการรับฟังความคิดเห็น มีทั้งกลุ่มคนที่เห็นด้วยและกลุ่มคนที่ยังคงแคลงสงสัย นายก อบจ.หนองบัวลำภูเล่าให้ฟังว่า

“กลุ่มที่เห็นด้วยเพราะเขามีประสบการณ์ตรงว่า สุขภาพเขาดีขึ้นหลังจากเลิกใช้สารเคมี อีกประเด็นคือ บ้านเราในอดีต ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แต่ระยะหลัง พอระบบการค้าเข้ามา มีการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง ในน้ำมีปลาก็ไม่ค่อยมี ปลาในธรรมชาติก็น้อยลง หรืออาหารในธรรมชาติที่เคยมีอยู่มันเริ่มหดหายไป ทุกคนเห็นพ้องกันว่าอาหารในธรรมชาติมันลดลง ถ้ายังคงใช้สารเคมีต่อไป ดินก็เสีย น้ำก็เสีย สิ่งมีชีวิตก็หดหาย ไม่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์เลย

ในส่วนที่เขายังแคลงใจ เป็นเพราะเขาไม่แน่ใจว่าถ้าเปลี่ยนระบบการผลิตมาเป็นเกษตรอินทรีย์แล้ว เขาจะเดินต่อในตลาดเชิงแข่งขันได้อย่างไร เขาก็ต้องการความมั่นใจให้ผู้บริโภคเพื่อรับรองว่าผลผลิตของเขาปลอดภัยจริง ๆ

ตรงนี้ทาง อบจ. ได้เข้าไปหนุนเสริม เพื่อสร้างความมั่นใจใน
เชิงตลาดให้กับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์”

ทางด้านการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข อบจ.
หนองบัวลำภูได้มีการทำงานเชื่อมประสานกับทางสำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัด ซึ่งทาง อบจ. ได้เข้าไปหนุนเสริมโดยยึด
ประชาชนเป็นหลัก ทั้งเรื่องความเท่าเทียมของหลักประกัน
สุขภาพถ้วนหน้า หรือปัญหาเรื่องบุคลากรสาธารณสุขไม่เพียงพอ
วิชาชีพพยาบาลไม่เพียงพอ อบจ. ได้มีโครงการร่วมกับมหา-
วิทยาลัยเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้เด็กได้เข้าไปศึกษาทางด้าน
สาธารณสุขที่ขาดแคลน หรือถ้าสาธารณสุขมีข้อจำกัดในการ
ทำงาน อบจ. ก็จะเข้าไปช่วยหนุนเสริมทั้งการพัฒนาบุคลากร
การเข้าไปให้ความรู้ประชาชน หรือสนับสนุนกิจกรรมของอาสา
สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มเครือข่ายผู้สูงอายุ
กลุ่มเครือข่ายผู้พิการ กลุ่มเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น

ตอนนี้ทาง อบจ.หนองบัวลำภูกำลังทำโครงการร่วมกับ
มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อดำเนินการเรื่องการเชื่อมเครือข่าย
สุขภาพที่เข้มแข็ง

“ผมมีความเชื่อว่าเครือข่ายสุขภาพจะเป็นทางออก
ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญ หาก
เป็นไปได้ เราอยากให้ สข. เข้ามาช่วยเรื่องขององค์ความรู้
และการจัดการเครือข่าย เพื่อหนุนเสริมให้เครือข่ายภาค

ประชาชนสามารถยืนได้ด้วยตัวเอง ให้เขาสามารถรวมกลุ่ม
กัน และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กันและกัน โดยให้เขาจัดการ
ด้วยตัวเอง นี่คือนโยบายที่เราอยากให้ภาคประชาชนเข้ม
แข็งเองโดยไม่ต้องพึ่งภาครัฐ”

นายกฯ ระบุว่าสิ่งที่ทำอย่างคาดหวัง ด้วยอยากเห็น
ประชาชนยืนหยัดอยู่ด้วยความเข้มแข็งของตัวเอง

๓

ก้าวอย่างสู่การเป็นนครปลอดขยะ

เทศบาลนครพิษณุโลกเป็นพื้นที่หนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้
มติของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติตั้งแต่เริ่มต้น ด้วยนางเปรมฤดี
ชามพูนท นายกเทศมนตรีนครพิษณุโลกมีตำแหน่งเป็นประธาน
อนุกรรมการด้านสาธารณสุขของสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
และได้รับมอบหมายให้เข้าประชุมร่วมกับสมัชชาสุขภาพ
แห่งชาติในครั้งแรก ซึ่งปกติการบริหารงานของเทศบาลจะมีแผน
นโยบายของตนอยู่แล้ว แต่มติของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติก็ได้มี
ส่วนเข้ามาช่วยเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้กับทางเทศบาล เหมือนกับ
ที่นายแพทย์สุธี ชันตระกูล รองนายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก
บอกว่า

“มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมีส่วนช่วยในการเปิดประเด็น
ในมุมมองใหม่ๆ ว่ายังมีอีกหลายเรื่องที่เราทำได้ และเราควร
ทำ มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติทำให้เราได้มีเวทีที่จะจุด
ประเด็นในการพูดคุยกันมากขึ้น เพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติ
และขับเคลื่อนต่อไป”

โดยกล่าวเสริมว่า

“แนวทางการทำงานของเทศบาลนครพิษณุโลก เรามีวิธี
คิดที่นอกกรอบอยู่แล้ว หลายประเด็นในการทำงานของเรา
จึงดูแปลกใหม่ และเหมือนจะล้ำหน้าจากองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการขยะ หรือ
เรื่องของสาธารณสุขในกรณีของหลักประกันสุขภาพ หรือ
แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน”

สมดังเจตนารมณ์ของนายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก ที่
ได้กำหนดแนวนโยบายในการบริหารเทศบาลคือ การยึดหลักการ
มีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น ด้วย

“...มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติทำให้เราได้มีเวทีที่จะ
จุดประเด็นในการพูดคุยกันมากขึ้น เพื่อให้มีการนำ
ไปปฏิบัติและขับเคลื่อนต่อไป...”

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เป็นที่มาตามความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ การบริหารงานของเทศบาลนครพิษณุโลกจะยังให้ความสำคัญกับการทำงานในเชิงบูรณาการ โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลจะต้องมาจากการประสานแผนพัฒนาจากความต้องการของหลายฝ่าย ทั้งภาคประชาชน ชุมชน กลุ่มองค์กร และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ด้วยเหตุนี้ นโยบายหลายข้อของเทศบาลนครพิษณุโลกจึงมีความสอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของหลักประกันสุขภาพ การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง การจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น

จากการคิดนอกกรอบและนำไปสู่การปฏิบัติตามที่รองนายกเทศมนตรีฝ่ายการสาธารณสุขบอก ทำให้เทศบาลนครพิษณุโลกได้ทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศกับเยอรมัน ในโครงการการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเมือง ได้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ จนเกิดเป็น “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครพิษณุโลก” (Phitsanulok Model) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่สนใจสามารถนำรูปแบบหรือแนวทางไปประยุกต์ หรือปรับใช้กับท้องถิ่นของตนเองได้ จากนั้นจึงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการขยายผล โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาร่วมเป็นหน่วยงานความร่วมมือ

นพ.สุธี กล่าวถึงวิธีการทำงานเรื่องการจัดการขยะว่า

“เรื่องการจัดการขยะ แบ่งการบริหารจัดการเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นการทำงานด้านเทคนิค ซึ่งได้มีการศึกษาและพัฒนาไปพร้อมกับอีกส่วน คือการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ร้านค้า สถานประกอบการ หรือหน่วยงานราชการให้ทำการคัดแยกขยะของตน โดยใช้คำพูดง่าย ๆ เพื่อสื่อสารกับประชาชนให้เกิดความเข้าใจ เรามีการแบ่งขยะเป็น ๓ ประเภทคือ ของ

ขายได้ ชยะชีวภาพเอาไปทำปุ๋ย และชยะที่จำเป็นต้องทิ้ง
จริง ๆ ซึ่งทางเทศบาลจะรับหน้าที่เป็นคนจัดการ ทั้งนี้เรามุ่ง
เน้นไปที่หลักการของ ๓ R การลดชยะ การรีไซเคิล และ
การนำกลับมาใช้เป็นพลังงาน”

ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน
หรือ CBM นพ.สุธีเล่าว่า มีการแบ่งเป็นหลักสูตรย่อย ๓
หลักสูตร คือ **หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร**
เน้นเรื่องของการกำหนดนโยบาย เทคนิค
วิธีการ ต้องให้ผู้บริหารทำความเข้าใจอย่าง
ถ่องแท้ว่าความร่วมมือของประชาชนมีส่วน
สำคัญ ในการร่วมคิด ร่วมทำและร่วม
ประเมินผล **หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่
อปท.** ให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มี
ประสิทธิภาพ และ**หลักสูตรของภาคประชาชน** ทำให้ประชาชน
เข้าใจคำว่ามีส่วนร่วม และสามารถดึงประชาชนเข้ามาทำงาน
ร่วมกันได้อย่างแท้จริง

“ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ และค่อย ๆ ปรับตัวเข้าหากัน ผมคิด
ว่ามันจะเกิดสิ่งดี ๆ ขึ้น และนี่เป็นหัวใจของหลักสูตร” นพ.สุธี
กล่าวเสริม

นอกจากเทศบาลนครพิษณุโลกจะเป็นเทศบาลต้นแบบ
ในเรื่องการจัดการขยะและการจัดทำหลักสูตรการจัดการขยะ

มูลฝอยโดยชุมชน จนสามารถขยายผลและประสบความสำเร็จ
อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว เทศบาลยังเป็นต้นแบบการสร้างหลัก
ประกันสุขภาพโดยท้องถิ่นเป็นแห่งแรกในประเทศอีกด้วย โดย
สามารถบูรณาการรูปแบบและเป็นแกนนำในการเผยแพร่อบรม
ให้กับ อปท. ทั่วประเทศอีกด้วย

จังหวัดพิษณุโลก ได้มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ระหว่างสถานพยาบาล ๓ แห่ง คือ โรงพยาบาลพุทธชินราช
พิษณุโลก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร และเทศบาลนคร
พิษณุโลก ได้มีการจัดให้มีการบริการด้านสาธารณสุขในระดับ
ปฐมภูมิแบบบูรณาการข้ามเครือข่าย และมีระบบเชื่อมต่อข้อมูล
โดยตรงด้วยระบบ IT ด้วยระบบการดูแลสุขภาพแบบครบวงจร
ตั้งแต่ก่อนป่วย เน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์และการอบรมให้
ความรู้ประชาชน ขณะป่วย เป็นเรื่องของการตรวจรักษา และการ
ให้คำปรึกษาแนะนำ และหลังป่วย จะเป็นเรื่องการฟื้นฟูสภาพร่าง
กายและจิตใจของผู้ป่วย ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เป็นต้น

นพ.สุธีกล่าวว่

“เราเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งแรกที่เข้าไปทำ
บันทึกข้อตกลงกับ สปสช. (สำนักงานหลักประกันสุขภาพ
แห่งชาติ) โดยเราขอบริหารบัตรทองของเราเอง ดูแลสุขภาพ
ของประชาชนในพื้นที่ของเราเอง เพราะเราเข้าใจดีว่าในการ
ดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะการบริการปฐมภูมิ

อปท. มีความพร้อมที่จะดำเนินการเรื่องนี้ และเราอยากทำ
เรื่องการดูแลสุขภาพในระดับปฐมภูมิให้ดีกว่าก่อน เราจึงยืนยัน
ว่าสถานะอนามัยตำบล น่าจะให้ อปท. เป็นคนทำ”

การจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำหรือเทศบาลต้นแบบไม่ใช่เรื่อง
ง่ายนัก ต้องฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคมากมายกว่าจะมาถึงวันนี้ ซึ่ง
เกิดจากความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ และนำความคิดนั้นไปลงมือ
ปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา

๑

ก้าวอย่างสู่อรรถรมนุษย์สู่คุณภาพตำบล

ตำบลชะแล้ เป็นตำบลหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มี**นายขุนทอง บุญยประวิตร** เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (พ้นวาระเดือนกันยายน ๒๕๕๒) ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญเรื่องการจัดการด้านสุขภาพ โดยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดสงขลา และเสนอตัวเป็น ๑ ใน ๑๔ ตำบลนำร่องของจังหวัดในการจัดทำ “แผนสุขภาพตำบลชะแล้” เป็นระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี

จากการได้เข้าไปร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดสงขลา ทำให้อดีตนายกฯ ขุนทองมีวิสัยทัศน์ที่จะจัดทำ**รรมนุษย์สู่สุขภาพ** สำหรับชาวชะแล้ โดยได้จัดตั้งสำนักกรรมนุษย์สุขภาพตำบลชะแล้ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสาน

งาน ต่อมาได้มีการจัดตั้งอนุกรรมการขึ้น ๔ คณะ คือ อนุกรรมการ
การยกร่างเนื้อหา อนุกรรมการรับฟังความคิดเห็น อนุกรรมการ
สื่อสาร และอนุกรรมการติดตามประเมินผล อีกทั้งยังมีวิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนีได้เข้ามาให้ข้อมูลด้านวิชาการ และจัดเวที
รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อมาจัดทำกรรณการยกร่างเนื้อหา
และใช้เนื้อหามาเป็นกรอบในการยกร่างธรรมนูญสุขภาพ

โดยยึดหลักปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร ธรรมนูญ
สุขภาพตำบลชะแล้ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ ความว่า “ร่วมสร้าง
สุขภาพตนเอง สุขอนามัยครอบครัว สุขภาวะชุมชน จากความรัก
ความเข้าใจ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่วิถีสุขภาพ ร่วมกัน
พัฒนาโรคทางธรรมชาติและโรควัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดย
อาศัยพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอ
เพียง เพื่อให้ตำบลชะแล้เป็นตำบลแห่งความสุข”

“ในธรรมนูญสุขภาพที่ตำบลเราจัดทำขึ้น ได้กำหนดให้มี
องค์การอิสระ ๓ องค์การ คือ ๑. คณะกรรมการดูแลคุ้มครองผู้บริโภค
ตำบลชะแล้ ทำหน้าที่คุ้มครองผลิตภัณฑ์สินค้า อาหารและการ

นายขุนทอง บุญประวีตร

ที่มา: <http://www.okkid.net/>

blog_journal_detail.php?journal_id=1916

บริการ และรายงานผลเสียที่กระทบ
แก่ผู้บริโภคและชุมชนต่อหน่วยงาน
ของรัฐที่เกี่ยวข้อง **๒. ศูนย์ข้อมูล
กลางเพื่อพัฒนาและสร้างสุขภาวะ
ตำบลชะแล้** มีหน้าที่ในการสำรวจ นำ
เข้าข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย
ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS)
และนำเสนอหรือส่งมอบข้อมูลต่อ

หน่วยงาน องค์กรชุมชนที่ต้องการเป็นระยะ และ **๓. ศูนย์พัฒนา
คุณธรรมตำบลชะแล้** มีหน้าที่ส่งเสริมศีลธรรมแก่ชุมชน สนับสนุน
และปกป้องคนดี ให้ได้ทำความดีเพื่อประโยชน์สังคมชาวชะ
แล้อย่างต่อเนื่อง” นายขุนทองอธิบายถึงกลไกการทำงานเพื่อขับเคลื่อน
ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้มีฐานะเป็นหนึ่งในเครื่องมือ
ของกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในตำบลชะแล้
และอาจกลายเป็นมาตรการทางสังคมที่เป็นลายลักษณ์อักษรชุด
แรกของพื้นที่ โดยทุกครัวเรือนจะมีธรรมนูญเป็นเครื่องเตือนใจ
และยึดถือ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กร กลุ่มชุมชน
และประชาชนที่จะใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
การสร้างเสริมสุขภาพของตัวเอง

จากการพูดคุยกับนายขุนทอง จึงทราบว่า ปรกาศความ
คิดที่เป็นแรงบันดาลใจในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ครั้งนี้ มาจากกระบวนการจัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ
แห่งชาติ ที่เป็นมติหนึ่งของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑

“สิ่งดีงามใหม่ ๆ มักจะเกิดที่จุดเล็ก ๆ แล้วค่อย ๆ แดก
หน่อต่อขยายไปในวงกว้าง จากฐานล่างขึ้นสู่ยอด ไม่จำเป็นต้อง
รอคอยนโยบายหรือคำสั่งจากข้างบน” นี่คือบทสรุปของ
อดีตนายก อบต.ชะแล้ ผู้ที่ยืนยันถึงการก่อเกิดธรรมนูญ
สุขภาพขึ้นเป็นแห่งแรกที่นี่

หากทว่าเกิดเป็นเรื่องน่าเศร้าสลดขึ้น เมื่อวันที่ ๒๕
พฤศจิกายนที่ผ่านมา อดีตนายกขุนทอง บุญยประเสริฐถูกลอบ
ยิงจนเสียชีวิตขณะเดินทางกลับบ้านหลังจากที่ไปร่วมงานศพ
ญาติอีกหมู่บ้านหนึ่ง ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ที่เพิ่งเริ่มต้นขึ้น
ได้ไม่นานจะดำเนินต่อไปอย่างไรในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง
เช่นนี้ ซึ่งนี่คือสิ่งที่ทำหายสำหรับคนรุ่นต่อไปที่จะเข้ามาสานต่อ
เจตนารมณ์ของอดีตนายกฯ คนกล้า และขับเคลื่อนธรรมนูญ
สุขภาพตำบลชะแล้ให้ก้าวเดิน เพื่ออนาคตของลูกหลานชาวชะแล้
ต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม คณะผู้จัดทำใครขอแสดงความเสียใจ
ต่อการจากไปของคนดีของสังคมที่กล้านำธงเพื่อสร้างสุขภาวะให้
กับคนที่เขาเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลอย่างสุดซึ้ง

“สู้สุดใจเถิด นายกขุนทอง บุญยประเสริฐ”

ก้าวอย่างสู่การพัฒนาประชาชน

“เทศบาลตำบลปริกเราใช้วิถีบ้าน คิดว่าทำอะไรให้เราย้อนกลับไปสู่สังคมในสมัยที่พ่อแม่ หรือปู่ย่าตายายเขาอยู่กันได้ อย่างสมานฉันท์ อยู่กันได้อย่างผสมกลมกลืน เพราะเรามีทั้งพี่น้องไทยเชื้อสายจีน พี่น้องไทยพุทธ พี่น้องมุสลิม อยู่ด้วยกันโดยที่ไม่มีความรู้สึกว่าจะแตกต่างหรือแตกแยก เราจึงเห็นว่าถ้าเราสามารถอยู่กันได้แบบพอเพียง อยู่กันแบบง่ายๆ ตามวิถีบ้าน มันน่าจะเป็นหนทางที่นำไปสู่การอยู่รอดของพวกเรา โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์คือ เราจะอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชนคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข”

นายสุริยา ยี่ขุน นายกเทศมนตรีตำบลปริกเล่าถึงวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายของเทศบาลตำบลปริก ในวันที่

เดินทางขึ้นมารับรางวัลพระปกเกล้า สำหรับองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศ ปี ๒๕๕๒ ด้านความโปร่งใสและ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

นายกฯ สุรียากล่าวเสริมว่า

“ผมเชื่อว่าถ้าเราอยู่กันแบบเรียบง่าย อยู่กันแบบพอ
เพียง ไม่อวดคัด และเราใช้วิถีชุมชนบนวิถีที่เป็นการสืบสาน
ในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มาร้อยเรียงซึ่งกัน
และกันระหว่างความแตกต่างของคนในชุมชน อยู่กันแบบ
เป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดการพึ่งพากันและกัน แล้ว
การใช้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้
เกิดการพัฒนที่ยั่งยืน”

เทศบาลตำบลปรกติตั้งอยู่ในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีการบริหารงานในรูปแบบของชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด ๗ ชุมชน แต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชน กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งคนที่เข้ามาทำงานในแต่ละกลุ่มจะคละเคล้ากันระหว่างพี่น้องไทยพุทธ พี่น้องมุสลิม และพี่น้องคนไทยเชื้อสายจีน โดยมีการสร้างกระบวนการกลุ่ม มีการพัฒนาความคิดให้ชาวบ้านได้รู้จักคิดและทำงานร่วมกัน จนเกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในเรื่องของการมีส่วนร่วมในชุมชน

นายกฯ สุรียาเล่าว่า ได้รับทราบความเป็นมาเกี่ยวกับมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพราะได้มีโอกาสเข้ามาคลุกคลีอยู่บ้าง แม้ไม่ได้เข้ามาเป็นแกนหลัก ฉะนั้นการที่ทาง สช. มีนโยบายเป็นพันธมิตรหรือมีข้อตกลงต่าง ๆ ออกมาจึงถูกนำมาเชื่อมร้อยกับนโยบายของทางเทศบาลเพื่อขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ นายกเทศมนตรีกล่าวเสริมว่า

“ส่วนที่มิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเข้ามาหนุนเสริมการทำงานของเราคือ ทำให้เราสามารถกำหนดทิศทางการทำงานด้านการจัดการสุขภาพได้ โดยเราเอามติมาใส่ไว้ในเชิงนโยบาย และนำไปสู่การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติ ฉะนั้นตรงนี้จึงเหมือนกับเป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร ซึ่งเราต้องดู

ภาพรวมว่าในระดับชาติ ระดับนานาชาติหรือระดับสากลเขา
ทำกันอย่างไร และเราจะเดินต่อไปอย่างไรเพื่อไม่ให้หลง
ทาง”

การทำงานของเทศบาลตำบลปรึกมีความสอดคล้องกับ
มติสมัชชาสุขภาพในหลายประเด็น ทั้งเรื่องการดูแลสุขภาพ การ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการดูแล
จัดการด้านสุขภาพ ทางเทศบาลได้เน้นการดูแลสุขภาพภาค
ประชาชน โดยให้มีการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพปีละ ๑-๒ ครั้ง เพื่อ
ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการจัดการสุขภาพแบบ
องค์รวม ซึ่งทางเทศบาลถือว่าเป็นหัวใจหลักของการทำงาน
นายกเทศมนตรีบอกว่า

“การจัดการสุขภาพแบบองค์รวมถือว่าเป็นหัวใจในการ
ทำงานของเรา เพราะเราถือว่าการดูแลพี่น้องประชาชนตั้งแต่
เกิดจนถึงตาย เป็นภาระหน้าที่ของเทศบาลต้องเข้ามาจัดการ
ฉะนั้นถ้าเราสามารถทำให้คนสมบูรณ์ได้ทั้งกาย จิต อารมณ์
ปัญญา เชื่อว่าความยั่งยืนในการยกระดับทางสังคมมันเกิด
ขึ้นได้ง่าย”

เรื่องการดูแลด้านสุขภาพของประชาชน นายกฯ สุรียา
เล่าว่า เทศบาลไม่ได้ทำหน้าที่ในฐานะของผู้ให้เท่านั้น แต่ต้อง
สร้างพลังจากประชาชนให้เป็นคนที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ
ของกลุ่ม โดยกล่าวเพิ่มเติมว่า

“เรามีกลุ่มที่เป็นพลังประชาชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มจัดการสุขภาพโดยประชาชนเพื่อประชาชน โดยมีการดำเนินงานที่เน้นทั้งเชิงรุกและเชิงรับ เชิงรับจะมี อปพร. ร่วมกับศูนย์กู้ชีพนเรนทร นำหน่วยรถ EMS ที่บริการแพทย์ฉุกเฉินไว้คอยช่วยเหลือในกรณีเกิดอุบัติเหตุ ขณะเดียวกับเชิงรุกจะเป็นเรื่องของ อสม. ที่ต้องเข้าไปทำหน้าที่เป็นนักจัดการสุขภาพภาคประชาชนในระดับพื้นที่ เพื่อเปลี่ยนความคิดในการดูแลสุขภาพที่ดี โดยใช้ยุทธศาสตร์สร้างนำซ่อม คือการให้ประชาชนดูแลสุขภาพกันเองก่อน ซึ่งมีทั้งกิจกรรมออกกำลังกาย การแนะนำการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ดูแลสุขภาพของผู้หญิงตั้งครรภ์ หรือการดูแลสุขภาพของคนที่มีปัจจัยเสี่ยง

ผลิดอก ออกผล: ก้าวย่าง...ของ อปท. บนถนนสาย..สมาชิกสุขภาพ

๓๑

ต่อการเกิดโรคประจำตัว เป็นการสร้างให้เขาสามารถป้องกันตัวเองจากโรคร้ายไข้เจ็บได้ และการพัฒนากลไกภาคประชาชนในกลุ่ม อสม. เช่นนี้ ถือว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลไปด้วยในตัว”

นายกเทศมนตรีตำบลปรึกษายายความเรียงการทำงานด้านสุขภาพว่า เทศบาลจะมีการทำงานสามระดับ **หนึ่ง** คือการกำหนดทิศทางเพื่อกำหนดนโยบาย โดยมีนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน **สอง** มีการใช้กลไกภาคประชาชนเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องการจัดการสุขภาพะภาคประชาชน โดยจัดทำเป็นโครงการกิจกรรมภายใต้แนวทางการจัดการสุขภาพะ เช่น การจัดการเรื่องสุขภาพ ทำเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโรค จัดสมัชชาสุขภาพของเทศบาล การตรวจสุขภาพเด็ก นมโรงเรียน หญิงตั้งครรภ์ การเยี่ยมแม่และเด็กหลังคลอด การดูแลผู้พิการ การดูแลผู้สูงอายุ การจัดอบรม อสม. น้อย ฯลฯ และ **สาม** มีการพยายามเชื่อมร้อยเครือข่ายต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด และระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนต่อไป

นายกฯ สุริยาอธิบายเสริมว่า การอบรม อสม.น้อย เป็นการให้ความรู้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้ามาช่วยกิจกรรมด้านกระบวนการสุขภาพ ซึ่งเพิ่งเริ่มทำได้ ๒ - ๓ ปี เป็นการส่งเสริมให้เด็กกับผู้ใหญ่ได้ทำร่วมกัน

“ซึ่งตอนนี้เรากำลังขับเคลื่อนให้เป็นสภาเยาวชน โดยทุก
เรื่องต้องผ่านสภาเยาวชน แล้วค่อยแจกจ่ายงานออกไป”
นายกเทศมนตรีกล่าวด้วยรอยยิ้ม

เรื่องการดูแลด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลมีนโยบายด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน ด้วยต้องการเห็น
การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคนในชุมชนเอง
เช่น การอนุรักษ์คลองปริกและคลองอู่ตะเภา โดยมีการพัฒนา
คลองร่วมกับชุมชนในทุก ๆ ๒ เดือน มีการแต่งตั้งคณะทำงาน
ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน โดยมีแกนนำชุมชน ร่วมกับ
อสม. และเยาวชน ซึ่งจะมีการออกตรวจค่าการละลายของ
ออกซิเจนในน้ำ (DO) ในคลองปริกและคลองอู่ตะเภาทุกเดือน มี
การจัดงานวันสิ่งแวดล้อมโลกทุกปี โดยทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน
เช่น การปลูกต้นไม้ ปล่อยปลา หรือพัฒนาริมคลอง

ส่วนในเรื่องของการจัดการขยะ เน้นการให้คนรู้จักการ
จัดการสภาวะแวดล้อมภายในชุมชน หรือภายในบริเวณบ้านของ
ตัวเอง โดยมีการจัดการขยะฐานศูนย์ **คุณรุจิยา สุขมี** ผอ. กอง
สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลปริกอธิบายว่า

“การจัดการขยะฐานศูนย์ เป็นการทำให้ขยะออกไปสู่
สาธารณะแบบเหลือน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย โดยมีการ
จัดการขยะ ๓ ระดับ คือการจัดการขยะที่ต้นทาง กลางทาง
และปลายทาง”

คุณนุชรี แอหลุย ผู้ช่วยนักวิชาการสุขาภิบาลของ
เทศบาลตำบลปริกอธิบายเพิ่มเติมว่า

“การจัดการขยะที่ต้นทาง คือการสร้างความรู้ ความ
เข้าใจด้วยการพัฒนาความรู้ของแกนนำและประชาชนในการ
คัดแยกขยะ ขยะประเภทไหนที่เป็นขยะอินทรีย์ ประเภท
ไหนเป็นขยะรีไซเคิล ที่สามารถนำไปขายสร้างเป็นมูลค่าได้
การจัดการขยะที่กลางทาง คือเมื่อทุกคนมีความรู้เรื่องการ
คัดแยกขยะในเบื้องต้น เรามีการจัดตั้งธนาคารขยะของ
ชุมชนเอง โดยมีคณะทำงานเป็นกลุ่มเยาวชน ซึ่งช่วยกระตุ้น
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น ถือว่าเป็นตะแกรง
ชั้นที่สองที่คัดกรองรองรับการทิ้งขยะจากชุมชน และการ
จัดการขยะที่ปลายทาง เป็นขยะส่วนที่ทางเทศบาลดำเนิน
การจัดเก็บไปยังหลุมฝังกลบ ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่คอยคัดแยก
เอาขยะอินทรีย์ชีวภาพไปทำปุ๋ย โดยผ่านขั้นตอนการตาก
การผึ่ง การผสมกับน้ำหมักชีวภาพและมูลสัตว์ เสร็จแล้วจึง
นำเข้าเครื่องบดเพื่ออัดเป็นเม็ด และสามารถนำไปใช้ได้
ต่อไป”

เทศบาลตำบลปริกมีวิธีการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขที่น่าสนใจยิ่ง นายกฯ สุริยาเล่าว่า เทศบาลมีการพยายาม
พัฒนาคนทำงานโดยการแบ่งบุคคลเป็นสามระดับ คือ ลูกที่หรือ
ภูมิบุตรา แทนเต็ม และไค้ซซิง โดยอธิบายว่า

“เทศบาลปริกเรามีพนักงานที่มาจากหลากหลาย โดยเฉพาะพนักงานอัตราจ้างส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ เรายินยมนคนกลุ่มนี้ว่าภูมิบุตรา ส่วนข้าราชการที่เป็นหัวหน้างานซึ่งมาจากหลายที่หลายแห่ง คนกลุ่มนี้มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ ฉะนั้นคนกลุ่มนี้น่าจะเป็นเพื่อน เป็นพี่ที่จะสอนน้องหรือภูมิบุตราได้ เรายินยอมพวกเขาว่าเป็นกลุ่มแทนเต็ม หรือเพื่อนหมู่พี่น้องพา แทนเต็มเป็นรถสามล้อ พ่วงข้างในหนังเยอร์มันสมัยก่อน หรือเหมือนรถซาเล้งบ้านเรา และเรายังมีโค้ชซึ่ง โดยเฉพาะ ผอ.กองสาธารณสุขฯ ปลัด รองปลัด หรือหัวหน้างานที่เป็นซีเนียร์ขึ้นมา จะทำหน้าที่เป็นโค้ชให้สองกลุ่มแรก หรือเป็นโค้ชให้กลุ่มเดียวกัน ขณะเดียวกัน คนที่จะทำหน้าที่เป็นโค้ช บางทีอาจเป็นคนในกลุ่มแทนเต็ม หรือภูมิบุตราก็ได้ ถ้าเขามีความสามารถเฉพาะทางที่รู้อเรื่องนั้นจริง ๆ เขาก็พร้อมจะเป็นโค้ชซึ่งให้กับคนในองค์กรได้ด้วย”

และนี่คืออีกก้าวหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พยายามสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ ในการทำงานร่วมกันภายในชุมชน โดยให้ภาคประชาชนมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สม่กับวิสัยทัศน์ที่ว่า

**“เราจะอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน
คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข”**

ก้าวที่ย่าง ทางที่ไกล

บนหนทางของสังคมสุขภาพแห่งชาติ บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการสุขภาพ และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เป็นการเข้ามาดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเป็นครั้งแรก ซึ่งถือว่าเป็นก้าวอย่างแรกๆ บนหนทางอันยาวไกล แต่หนทางข้างหน้ายังเต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนามอีกมากมาย การที่จะฟันฝ่าและผ่านข้ามปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ไปให้ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันจากทุกภาคส่วน ทั้งในภาคส่วนของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนักวิชาการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมถึงกลไกภาครัฐและนโยบายต่าง ๆ ต้องสอดประสานเป็นหนึ่งเดียว

ในการติดตามผลการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปีแรก คณะอนุกรรมการติดตามมติ ภายใต้คณะกรรมการ การจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ โดยได้มีการติดตามสองรูปแบบ แบบแรกโดยใช้แบบสอบถามถามไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๑๙๕ แห่ง ว่าเคยรับทราบมติสมัชชาสุขภาพหรือเปล่า ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่ทราบ

ผศ. ดร.จรวยพร ศรีศศลักษณ์ นักวิชาการผู้เกาะติดกับเรื่องนี้ อธิบายวิธีการดำเนินงานติดตามผลว่า ในรูปแบบที่สองคือการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ โดยเชิญทั้ง อบจ. เทศบาล และอบต. ซึ่งมีมาทั้งหมด ๒๒ แห่ง จากการเชิญ ๔๐ แห่ง ซึ่ง ดร.จรวยพรบอกว่า

“แม้ว่าวันนี้ส่วนใหญ่ เขาไม่ทราบมติ แต่เขามีการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เพราะว่า อบต. ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการสุขภาวะแห่งชาติ หรือกองทุนสุขภาวะชุมชน อยู่แล้ว ฉะนั้นการดำเนินงานหลักของเขาจึงมุ่งเน้นเรื่องสุขภาวะของประชาชน มันเลยสอดคล้องกัน”

ดร.จรวยพร สรุปผลการดำเนินงานขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับให้ฟังว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีรูปแบบการดำเนินงานภายใต้นโยบายที่ถูกกำหนดจากนายก อบจ. กลไกส่วนใหญ่ในการทำงานจะมีการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งมีแกนหลักในการจัดเวทีแล้วแต่เงื่อนไขของจังหวัดนั้นๆ

“เรื่องการจัดทำนโยบายสาธารณะ เราพบว่าในระดับพื้นที่อย่าง อบจ.แพร่ เขามีการจัดเวทีในระดับอำเภอ ในระดับเครือข่าย อบจ.พัทลุงและหนองบัวลำภู ใช้เวทีประชาคม โดยมีประชาชนมาร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือพูดถึงปัญหาในพื้นที่ ในภาพรวม อบจ. มีการดำเนินงานจัดเวทีแสดงความคิดเห็นของทุกภาคส่วน นำไปสู่การทำแผนงาน ซึ่งนำนโยบายจากฝ่ายบริหารมาร่างเป็นนโยบาย แล้วจัดทำแผนเพื่อสร้างนโยบายแบบมีส่วนร่วม และนำไปสู่การปฏิบัติ”

ดร.จรรยาพรกล่าว และแสดงความคิดเห็นว่า

“คิดว่า อบจ. เขามีการดำเนินงานด้านสุขภาพค่อนข้างดี โดยเฉพาะ อบจ.นครราชสีมา มีการสนับสนุนงบประมาณผ่านหน่วยงานของ สสจ. มีเครือข่ายสุขภาพค่อนข้างเยอะ และตัวนายก อบจ. เองท่านเป็นแพทย์ ท่านจึงเข้าใจระบบงานสุขภาพได้ดี และให้ความสำคัญกับงานด้านสุขภาพเยอะ

มาก ซึ่งบางครั้งก็มีการทำงานร่วมกับเครือข่าย เช่น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การดูแลช่วยเหลือกู้ชีพกู้ภัย การสนับสนุนงบประมาณให้สถานบริการต่าง ๆ เป็นต้น”

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอบจ. ได้มีการดำเนินการจัดการหลายอย่าง เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ ปลูกป่าชายเลน การจัดการขยะ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น ดร.จรรยาพรกล่าวต่อไปว่า

ผลิดอก ออกผล: ก้าวอย่าง..ของ อปท. บนถนนสาย..สมาชิกสุขภาพ

๓๔

“เรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข มีรูปแบบค่อนข้างหลากหลาย ภายใต้บริบทการพัฒนาบุคลากรของนครราชสีมา เขามีการทำข้อตกลงกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ให้พัฒนาบุคลากรทางด้านพยาบาล และมีการพัฒนาศักยภาพให้กับพยาบาลเวชปฏิบัติ สนับสนุน อสม. ในการดูแลสุขภาพประชาชน หรือ อบจ.แพร่ เขามีการจัดตั้งวิทยาลัยพยาบาลร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร มีการสนับสนุนทุนการศึกษาต่อให้กับบุคลากรในท้องถิ่น”

การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของเทศบาล
ดร.จรรยาพรเล่าว่า

“เทศบาลมีการทำงานค่อนข้างดี เช่น เทศบาลนครพิษณุโลก มีนายกเทศมนตรีเป็นพยาบาล จึงเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพ หรือ**คุณสุภัญญา จันทร์สิงห์** อนุกรรมการเทศบาลนครพิษณุโลก ได้จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกรอบสมัชชาสุขภาพเลย ส่วนเทศบาลอื่นเขามีเวทีประชาคม เพื่อให้มีการพูดคุยกับประชาชน และนำข้อมูลที่ได้มาบรรจุในแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผนชุมชนท้องถิ่น และมีการใช้วิทยากรภายนอกเข้าไปให้ความรู้”

“กลไกการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ใช้กลไกในพื้นที่ชุมชนเป็นหลัก มีการจัดทำแผนโครงการ มีการจัดตั้งงบประมาณกองกลางในการดำเนินงาน ซึ่งพิษณุโลกเขาทำดีมาก มีการ

จัดทำหลักสูตรการจัดการขยะ ซึ่งเป็นต้นแบบในการเผยแพร่ไปทั่วประเทศ หรือเรื่องการทำบัตรประกันสุขภาพชุมชน โดยเน้นการดูแลสุขภาพของประชาชน”

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เธอบอกว่า แม้ส่วนใหญ่จะไม่ทราบมติ แต่เนื่องจาก อบต. มีส่วนร่วมในกองทุนสุขภาพ ทำให้มีการดำเนินงานด้านสุขภาพที่ดี มีกลไกดำเนินการ มีกระบวนการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เหมือนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

“ยกตัวอย่าง อบต.บ้านปรก สมุทรสงคราม เขามีเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณสุข และเอามาวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส ความท้าทายในการพัฒนา ซึ่งเขามีการดำเนินงานตามแผนด้านสุขภาพ เช่น การจัดการขยะ การลดปริมาณการใช้สารเคมีในพืช ซึ่ง อบต. ส่วนใหญ่จะมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน มีการสื่อสารให้ข้อมูล เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง อบต. กับชุมชน มีการจัดทำระบบเฝ้าระวัง คือ อบต. ส่วนใหญ่จะทำตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมากที่สุด เท่าที่ประเมินนะ เช่น อบต.บางระกำ นครปฐม มีการจัดทีมงานออกดูแลสุขภาพของคนในชุมชน มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน อบต.บางแก้ว เชียงใหม่ มีการบูรณาการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ ในการนำชี้แจงมาจัดทำเป็นแก๊สหุงต้ม หรือมีการ

พัฒนาบุคลากรโดยส่งคนไปเรียน กศน. อบต.หลายแห่งมี
การทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรส่งเสริมการปกครองส่วน
ท้องถิ่น เช่น อบต.บ้านปรก หนองสาหร่าย เขาโร เชื้อน
อุบลรัตน์ ซึ่งมอง ว่าหลาย อบต. เขาทำค่อนข้างดี”

อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นสาระสำคัญในมติสมัชชาสุขภาพแห่ง
ชาติเรื่องนี้คือ เรื่องการถ่ายโอนสถานีนอนามัยให้แก่ อบต. ซึ่งใน
ปัจจุบันมีคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนท้องถิ่น
(กกถ.) ทำการถ่ายโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ซึ่งดร.จรวัยพรมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการถ่ายโอนอำนาจ
ด้านสุขภาพ อธิบายว่า การกระจายอำนาจด้านสุขภาพ คือการถ่าย
โอน ภารกิจ ถ่ายโอนบุคลากร ถ่ายโอนงบประมาณ และ
ทรัพยากรลงไปยังท้องถิ่น ในที่นี้คือ อบต. ซึ่งจะรับโอน สอ.
จากนั้นสาธารณสุข ท้องถิ่นต้องมาทำงานร่วมกันเพื่อดูแลเรื่อง

สุขภาพในท้องที่ ที่เรียกว่าระบบบริการปฐมภูมิในสถานีนอามัย ซึ่งปัจจุบันมีการถ่ายโอนสถานีนอามัยแล้ว ๒๘ แห่ง ซึ่งมีกำหนดว่าต้องโอนให้ครบทั้ง ๓๕ แห่งภายในปี ๒๕๕๒

“ฉันมีข้อเสนอว่า กกถ. ควรจะต้องมีความชัดเจน และมีการกำหนดระยะเวลาในการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างชัดเจน และไม่ใช่แค่ถ่ายโอนเท่านั้น แต่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้วย เพราะที่ผ่านมาไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเลย”

ดร.จรรยาพรกล่าวเสริมต่อว่า กระทรวงสาธารณสุขได้มอบหมายให้ สวรส. ทำการติดตามผล ซึ่งได้ทำการประมวลผล และมีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงแล้ว เช่น แนวทางปฏิบัติเรื่องการจ่ายเงินบำรุง ระเบียบบุคลากรที่ท้องถิ่นยังไม่มี ความชัดเจน สิทธิข้าราชการที่ได้รับการถ่ายโอน ค่าตอบแทน ฯลฯ

“โดยรวมแล้วกระทรวงสาธารณสุขเขาก็ทำงาน เพียงแต่เขาดำเนินงานไปตามระบบราชการมาก ๆ ในฐานะที่เราเป็นหน่วยประเมินผล เราคิดว่ากระทรวงสาธารณสุขต้องทำอะไรมากกว่านี้” ดร.จรรยาพรกล่าวเน้นย้ำ

ดร.จรรยาพร ยังกล่าวต่อว่าเป็นที่น่ายินดีที่ กกถ. มีมติรับทราบมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเรื่องนี้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ และได้ส่งเรื่องไปยังกระทรวงมหาดไทยให้

เร่งรัดให้มีการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติดังกล่าว

จากการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหาคล้ายกันในหลายพื้นที่ เช่น การไม่ได้รับทราบมติ การทำความเข้าใจมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติยังไม่ชัดเจน หรือมติดำเนินแล้วทำความเข้าใจยาก การมีข้อจำกัดในการสนับสนุนงบประมาณ, อปท. ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่า HIA คืออะไร หรือเห็นว่าควรเป็นเรื่องของหน่วยงานส่วนกลาง เป็นต้น ซึ่ง ดร.จรรยาพรบอกว่า เป็นหน้าที่ของ สช. ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกลไกการดำเนินงานหลายๆ เรื่อง

“ฉันคิดว่าตรงนี้เป็นหน้าที่ของ สช. (๑) สช. ต้องมีกลไกการดำเนินงาน ต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการนำมติสมัชชาสุขภาพไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๒) สช. ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานติดตามผลความก้าวหน้า และ (๓) ควรมีการติดตามมติปีเว้นปี หรือทุก ๆ สองปี โดยวางกรอบให้ชัดเจนในการติดตามความก้าวหน้า”

ดร.จรรยาพรกล่าวสรุปในตอนท้ายว่า

“มติของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ออกมามีส่วนเกื้อหนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะสอดคล้องกับสิ่งที่ อปท. ทำอยู่แล้ว เนื่องจาก อปท. มีภารกิจ

สร้างสรรค์สูง มีหลายงานที่ต้องดูแล เช่น สุขภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก นมโรงเรียน ฯลฯ เขาดูแลอยู่ ฉะนั้นพอมติลง ไปก็เกื้อหนุนประโยชน์ไปในตัว ส่วนการจะขับเคลื่อนต่อไป นั้น ฉันคิดว่ากระบวนการขับเคลื่อนของมติสมัชชาสุขภาพ แห่งชาติควรต้องทำให้ชัดเจนมากขึ้น โดยใช้การจัดทำเวที สมัชชาเพื่อสุขภาพ อาศัยจุดแข็งของ สช. เองในการเชื่อม ต่อกับภาคีต่างๆ เพื่อใช้ในการทำงานตามมติต่อไป เพราะถ้า เขาสามารถเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนได้ ก็สามารถที่จะมี กระบวนการขับเคลื่อนต่อไปได้เรื่อยๆ”

“...มติของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ออกมามีส่วนเกื้อหนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะสอดคล้องกับสิ่งที่ อปท. ทำอยู่แล้ว เนื่องจาก อปท. มีภารกิจ การสร้างสรรค์สูง มีหลายงานที่ต้องดูแล เช่น สุขภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก นมโรงเรียน ฯลฯ เขาดูแลอยู่ ฉะนั้นพอมติลงไปก็เกื้อหนุนประโยชน์ในตัว...”

๗

ปิดเรื่อง

บทหนทางอันยาวไกลของการพัฒนาประเทศ ถือว่าเป็นคือ ก้าวแรก ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ในการเสนอมติสมัชชาสุขภาพซึ่งเป็นเสมือนดั่งลำแสงที่คอยสอดส่อง ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ถึงแม้ยังเป็นก้าวที่เริ่มต้น ทว่าเป็นย่างก้าวที่งดงามที่สามารถทำให้มองเห็นการร่วมแรงร่วมใจของทุก ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการ เอกชน และประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการจัดการสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

บันทึกการเขียนรัฐ

๕๗

ผลิตออก อกผล: ก้าว่าง..จง อกปท. บนถนนสาย..สมัชชาสูงภาพ